

Spis treści

Wstęp	XI
O autorze	XIII
Wykaz skrótów	XV
Wykaz orzeczeń	XIX
Rozdział I. Ogólne zasady przyznawania świadczeń	1
1. Wprowadzenie	1
2. Kryterium dochodowe	1
2.1. Ogólne zasady ustalania dochodu	1
2.2. Zamknięty katalog odliczeń od dochodu	3
2.2.1. Pojęcie dochodu i odliczenia od dochodu	3
2.2.2. Realność dysponowania dochodem	4
2.3. Pojęcie osoby samotnie gospodarującej i osoby w rodzinie	8
2.3.1. Status wnioskodawcy	8
2.4. Pojęcie kwoty alimentów świadczonych na rzecz innych osób	11
2.5. Ustalanie dochodu z gospodarstwa rolnego	15
2.6. Ustalanie jednorazowego dochodu przekraczającego pięciokrotnie kwotę kryterium dochodowego	17
2.7. Data złożenia wniosku o udzielenie świadczenia	20
3. Zasada subsydiarności	20
3.1. Uwagi ogólne	20
3.2. Wymóg liczenia na własne uprawnienia, zasoby i możliwości	21
3.3. Możliwość zaspokojenia potrzeb osoby ubiegającej się o przyznanie pomocy społecznej na podstawie przepisów innych ustaw	22
4. Brak współdziałania jako podstawa do odmowy udzielenia świadczenia	24
4.1. Uwagi ogólne	24
4.2. Odmowa współdziałania w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej wnioskodawcy	24
4.3. Obowiązek pouczenia wnioskodawcy o skutkach odmowy współdziałania w rozwiązywaniu jego trudnej sytuacji życiowej	27

4.4. Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego lub niedotrzymywanie jego postanowień	28
5. Zasada indywidualizacji i fakultatywności	30
6. Zasada adekwatności potrzeb wnioskodawcy do celów i możliwości pomocy społecznej	31
6.1. Uwagi ogólne	31
6.2. Odmowa przyznania świadczenia na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej	31
6.3. Informowanie o możliwościach finansowych organu	33
Rozdział II. Świadczenia pieniężne	35
1. Wprowadzenie	35
2. Zasiłek stały	36
2.1. Przesłanki przyznania zasiłku stałego	36
2.2. Charakter świadczenia	37
2.3. Okres przyznania świadczenia	38
2.3.1. Data początkowa	38
2.3.2. Data końcowa	41
2.4. Kwota zasiłku	41
3. Zasiłek okresowy	41
3.1. Charakter świadczenia	41
3.2. Beneficjent świadczenia	43
3.3. Okres przyznania świadczenia	45
4. Zasiłek celowy	45
4.1. Charakter świadczenia	45
4.2. Pojęcie niezbędnej potrzeby bytowej	47
4.3. Zasiłek celowy na pokrycie strat poniesionych w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej	53
4.3.1. Szczególne przesłanki przyznania świadczenia	53
4.3.2. Pojęcie zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej	54
4.3.3. Charakter świadczenia	56
4.3.4. Możliwość kilkakrotnego ubiegania się o świadczenie	58
5. Specjalny zasiłek celowy	58
5.1. Uwagi ogólne	58
5.2. Pojęcie szczególnie uzasadnionego przypadku	60
6. Pomoc w formie pieniężnej na ekonomiczne usamodzielnienie	64
6.1. Uwagi ogólne	64
6.2. Jednorazowy zasiłek celowy	64
6.3. Nieoprocentowana pożyczka	67
7. Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki	67
7.1. Uwagi ogólne	67

7.2. Ustalenie wynagrodzenia dla kuratora osoby częściowo ubezwłasnowolnionej	68
8. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki	70
8.1. Przesłanki przyznania świadczenia i charakter rozstrzygnięcia	70
8.2. Wysokość pomocy pieniężnej i data jej przyznania	73
9. Świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie kosztów wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców	74
9.1. Uwagi ogólne	74
9.2. Termin na złożenie wniosku o udzielenie pomocy na integrację	75
9.3. Jednorazowy charakter pomocy	77
9.4. Skazanie prawomocnym wyrokiem jako podstawa uchylecia decyzji o udzieleniu pomocy	77
Rozdział III. Świadczenia niepieniężne	81
1. Wprowadzenie	81
2. Sprawienie pogrzebu	82
2.1. Kolejność realizacji świadczenia przez gminę	82
2.2. Forma realizacji świadczenia	83
3. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	83
3.1. Uwagi ogólne	83
3.2. Warunek bycia osobą samotną	85
3.3. Charakter świadczenia	86
3.3.1. Decyzja wydana na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej	86
3.3.2. Decyzja wydana na podstawie art. 50 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej	87
3.4. Istotne elementy rozstrzygnięcia	88
3.4.1. Oznaczenie przedmiotu i zakresu przyznanego świadczenia	88
3.4.2. Oznaczenie okresu, na które przyznawane jest świadczenie	89
3.4.3. Żądanie świadczenia usług przez konkretną osobę	90
3.5. Upoważnienie dla rady gminy z art. 50 ust. 6 ustawy o pomocy społecznej	91
4. Usługi w domu pomocy społecznej	93
4.1. Zezwolenie na prowadzenie domu pomocy społecznej	93
4.2. Przesłanki przyznania świadczenia	96
4.2.1. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej	96
4.2.2. Katalog przesłanek warunkujących prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej	97
4.2.3. Wymóg zapewnienia całodobowej opieki oraz niemożność samodzielnego funkcjonowania w życiu codziennym	99
4.2.4. Brak możliwości zapewnienia usług opiekuńczych	99
4.2.5. Zgoda osoby lub jej przedstawiciela ustawowego na umieszczenie w domu pomocy społecznej	100

4.3. Zasady i tryb kierowania do domu opieki społecznej	102
4.3.1. Etapy przyznawania świadczenia w postaci pobytu w domu pomocy społecznej	102
4.3.2. Skierowanie do domu pomocy społecznej osoby chorej psychicznie bez jej zgody	104
4.3.3. Skierowanie do domu pomocy społecznej prowadzonego przez podmiot niepubliczny	105
Rozdział IV. Proceduralne aspekty przyznawania świadczeń	109
1. Wprowadzenie	109
2. Właściwość miejscowa	111
2.1. Uwagi ogólne	111
2.2. Właściwość organu w sprawie osoby ubezwłasnowolnionej	112
2.2.1. Osoba ubezwłasnowolniona całkowicie	112
2.2.2. Osoba ubezwłasnowolniona częściowo	114
2.3. Właściwość organu w sprawie osoby bezdomnej	115
2.4. Właściwość organu w razie szczególnej sytuacji wnioskodawcy	117
2.5. Właściwość organu w przypadku mieszkańca domu pomocy społecznej	118
3. Właściwość rzeczowa	120
3.1. Uwagi ogólne	120
3.2. Upoważnienie dla kierownika ośrodka pomocy społecznej	120
4. Wszczęcie postępowania	123
4.1. Wszczęcie postępowania na wniosek innej osoby	123
4.2. Wszczęcie postępowania z urzędu	126
5. Postępowanie dowodowe	127
5.1. Uwagi ogólne	127
5.2. Wywiad środowiskowy	129
5.2.1. Ogólne zasady przeprowadzania wywiadu	129
5.2.2. Miejsce przeprowadzenia wywiadu środowiskowego	130
5.2.3. Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego z innymi osobami	131
5.2.4. Aktualizacja wywiadu środowiskowego	132
5.2.5. Niemożność przeprowadzenia (aktualizacji) wywiadu środowiskowego z przyczyn leżących po stronie wnioskodawcy	136
Rozdział V. Weryfikacja decyzji ostatecznej na gruncie ustawy o pomocy społecznej	139
1. Wprowadzenie	139
2. Ograniczenie świadczeń z pomocy społecznej	140
3. Wstrzymanie świadczenia pieniężnego z powodu braku współdziałania strony z organem pomocy społecznej	141
4. Pozbawienie i zawieszenie prawa do świadczeń z pomocy społecznej	142
4.1. Uwagi ogólne	142
4.2. Sytuacja osoby odbywającej karę pozbawienia wolności	143

4.3. Sytuacja osoby tymczasowo aresztowanej	145
5. Wstrzymanie wypłaty świadczeń pieniężnych z powodu ich niepodejmowania ..	148
6. Zmiana lub uchylenie decyzji w trybie art. 106 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej	150
6.1. Uwagi ogólne	150
6.2. Zakres postępowania w sprawie uchylenia lub zmiany decyzji	151
6.3. Charakter rozstrzygnięcia	154
6.3.1. Podział na decyzje deklaratywne i konstytutywne	154
6.3.2. Konstytutywny charakter decyzji z art. 106 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej	156
6.3.3. Konstytutywno-deklaratoryjny charakter decyzji z art. 106 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej	158
6.3.4. Uwagi końcowe	161
7. Stwierdzenie wygaśnięcia decyzji przyznającej świadczenie pieniężne	162
Rozdział VI. Odpłatność za świadczenia	165
1. Wprowadzenie	165
2. Zwrot wydatków i opłat poniesionych w związku z udzieloną pomocą	166
2.1. Uwagi ogólne	166
2.2. Uchwała rady gminy w sprawie zasad zwrotu wydatków za świadczenia z pomocy społecznej	167
2.3. Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	169
2.3.1. Problemy praktyczne	169
2.3.2. Ustalenie opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej	169
2.3.3. Wskazanie osób zobowiązanych do ponoszenia opłat oraz ustalenie zakresu ich zobowiązań.	170
2.3.4. Podsumowanie	176
2.4. Odpłatność za pobyt w ośrodku wsparcia i mieszkaniu chronionym	177
2.4.1. Pobyt w ośrodku wsparcia i mieszkaniu chronionym	177
2.4.2. Zasady ponoszenia opłat	178
2.4.3. Uchwała rady powiatu lub rady gminy w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych	179
3. Zwrot nienależnie pobranego świadczenia	182
3.1. Świadczenia nienależnie pobrane	182
3.2. Przesłanki uznania świadczenia za nienależnie pobrane	183
3.3. Relacja z art. 106 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej	184
3.4. Potrącanie kwot nienależnie pobranych świadczeń	186
3.5. Odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia	187
3.6. Umorzenie kwoty nienależnie pobranych świadczeń	191

Rozdział VII. Akt prawny	195
1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. z 2015 r. poz. 163 ze zm.)	195